

Дрозд Валентина Георгіївна,

начальник 3-го відділу науково-дослідної лабораторії проблем правового та організаційного забезпечення діяльності Міністерства Державного науково-дослідного інституту МВС України, доктор юридичних наук, доцент

ПИТАННЯ СПРОЩЕННЯ ТА СКОРОЧЕННЯ ПРОЦЕДУР ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ ДІЗНАННЯ

Аналіз кримінального процесуального законодавства України, що регламентує порядок досудового розслідування кримінальних проступків, дозволяє виділити дві суттєві ознаки щодо спрощення та скорочення процедур під час проведення дізнання.

По-перше, це стосується строку досудового розслідування кримінальних проступків. Якщо звернутись до положень ч. 1 ст. 219 КПК України (виходячи із законопроекту № 7279-д), можна побачити, що в кримінальному провадженні щодо кримінального проступку строк досудового розслідування з моменту повідомлення особи про підозру повинен становити не більше: 1) сімдесяти двох годин – у випадку повідомлення особі про підозру у вчиненні кримінального проступку або затримання особи в порядку, передбаченому ч. 4 ст. 298-2 КПК України; 2) двадцяти діб – у разі повідомлення особі про підозру у вчиненні кримінального проступку у випадках, якщо підозрюваний не визнає вини або необхідності проведення додаткових слідчих (розшукових) дій, або вчинення кримінального проступку неповнолітнім; 3) одного місяця – у разі повідомлення особі про підозру у вчиненні кримінального проступку, якщо особою заявлено клопотання про проведення експертизи у випадку, передбаченому ч. 2 ст. 298-4 КПК України [1].

У цьому контексті, на наш погляд, досить неоднозначною є пропозиція, викладена в законопроекті щодо закріплення обов'язку за стороною обвинувачення щодо закінчення досудового розслідування протягом 72 годин у випадку повідомлення особі про підозру у вчиненні кримінального проступку або затримання особи. Пояснюється це тим, що запропонований термін є необґрунтовано короткий, що негативним чином вплине на доведення вини особи та якість проведення досудового розслідування загалом. Подібне бачення викладене у висновку Консультативної місії Європейського Союзу, де цілком справедливо вказується на те, що такі строки є надто короткими, у зв'язку з чим запропоновано закріпити строк досудового розслідування кримінальних проступків в один місяць, тобто такий час, який є необхідним і достатнім для якісного завершення дізнання. Також КМЄС висловило занепокоєння щодо запровадження, окрім

загальних джерел отримання доказів, додаткових джерел доказів у розслідуванні кримінальних проступків, оскільки на практиці ці додаткові джерела можуть перетворитися на основні для засудження особи [2]. Наприклад, на наше переконання, недосконалими та, можливо, проблемними в практичній реалізації видаються положення в частині передбачення таких додаткових джерел доказів, як опитування, під час проведення якого не встановлено вимогу щодо попередження особи про кримінальну відповідальність за відмову від давання показань та надання завідомо неправдивих показань.

Таким чином, проаналізувавши наведені положення, можна зазначити, що зменшення загального строку досудового розслідування кримінальних проступків, порівняно зі злочинами, обумовлено відсутністю потреби у збільшенні терміну проведення розслідування, оскільки їх складність не вимагає значних часових затрат.

По-друге, це право прокурора надіслати до суду обвинувальний акт, в якому зазначається клопотання про його розгляд у спрощеному порядку без проведення судового розгляду в судовому засіданні. При цьому в ч. 1 ст. 302 КПК України встановлено низку обов'язкових умов стосовно реалізації спрощеного судового розгляду кримінального провадження щодо кримінальних проступків, зокрема: 1) беззаперечне визнання підозрюваним своєї винуватості; 2) відсутність оспорювання встановлених досудовим розслідуванням обставин; 3) згода підозрюваного з розглядом обвинувального акта за його відсутності; 4) відсутність заперечень зі сторони потерпілого, представника юридичної особи, щодо якої здійснюється провадження, проти скороченого порядку розгляду.

Наявність зазначених умов, на думку законодавця, є необхідною, оскільки розгляд обвинувального акта у спрощеному порядку без проведення судового розгляду в судовому засіданні позбавляє підозрюваного, потерпілого, представника юридичної особи, щодо якої здійснюється провадження, права оскаржувати вирок в апеляційному порядку з підстав розгляду провадження за відсутності учасників судового провадження, недослідження доказів у судовому засіданні або з метою оспорити встановлені досудовим розслідуванням обставини.

Вважаємо, що впровадження положень щодо спрощеного судового розгляду кримінальних проваджень за результатами проведення досудового розслідування кримінальних проступків є досить позитивною моделлю кримінального процесуального регулювання. Поряд із тим необхідно вказати на певні прогалини, які в практичній діяльності можуть призвести до низки проблемних ситуацій. Зокрема, положення ст. 301 КПК України при вирішенні питання про застосування спрощеної процедури розгляду кримінальних проваджень за фактом вчинення кримінальних

проступків передбачає лише узгодження інтересів підозрюваного, потерпілого та представника юридичної особи, щодо якої здійснюється провадження. Поряд із тим під час проведення досудового розслідування, як правило, кількість учасників, які мають законні інтереси щодо результатів кримінального провадження, набагато більша. Мова йде про представника та законного представника потерпілого, законного представника підозрюваного, цивільного позивача та відповідача, їх представників, законного представника цивільного позивача. Відсутність у ст. 301 КПК України умови їхньої згоди на проведення спрощеного судового розгляду призводить до фактичного неврахування їхніх законних інтересів за можливими результатами досудового розслідування (наприклад, щодо визначення суми завданих кримінальним правопорушенням збитків).

На підставі вказаного вважаємо за доцільне внести відповідні доповнення до статті 301 КПК України, зокрема:

– частину 1 статті 301 КПК України викласти в такій редакції:

«1. Встановивши під час досудового розслідування, що підозрюваний беззаперечно визнав свою винуватість, не оспорує встановлені досудовим розслідуванням обставини і згоден з розглядом обвинувального акта за його відсутності, а потерпілий, його представник та законний представник, цивільний позивач та цивільний відповідач, законний представник цивільного позивача, представник юридичної особи, щодо якої здійснюється провадження, не заперечують проти такого розгляду, прокурор має право надіслати до суду обвинувальний акт, в якому зазначає клопотання про його розгляд у спрощеному порядку без проведення судового розгляду в судовому засіданні»;

– частину 2 статті 301 КПК України викласти в такій редакції:

«2. Слідчий, прокурор зобов'язаний роз'яснити підозрюваному, законному представнику підозрюваного, потерпілому, його представнику та законному представнику, цивільному позивачу та цивільному відповідачу, законному представнику цивільного позивача, представнику юридичної особи, щодо якої здійснюється провадження, зміст встановлених досудовим розслідуванням обставин, а також те, що у разі надання згоди на розгляд обвинувального акта у спрощеному порядку вони будуть позбавлені права оскаржувати вирок в апеляційному порядку з підстав розгляду провадження за відсутності учасників судового провадження, недослідження доказів у судовому засіданні або з метою оспорити встановлені досудовим розслідуванням обставини. Слідчий, прокурор зобов'язаний упевнитися у добровільності згоди підозрюваного, законного представника підозрюваного, потерпілого, законного представника потерпілого, цивільного позивача, цивільного відповідача, законного представника цивільного позивача та представника юридичної особи, щодо якої

здійснюється провадження, на розгляд обвинувального акта у спрощеному провадженні».

Список використаних джерел

1. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення досудового розслідування окремих категорій кримінальних правопорушень : проект Закону України від 20 квіт. 2018 р. № 7279-д. База даних «Законодавство України». Верховна Рада України. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=63928.

2. Висновок КМЄС щодо законопроектів №7279 та №7279-1 про кримінальні проступки : від 28 лют. 2018 р. № 2018-EUAM-0433. URL: <http://komzakonpr.rada.gov.ua/uploads/documents/32013.pdf>.

Дударець Руслан Миколайович,

заступник начальника Головного слідчого управління Національної поліції України

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ЗАКОНОДАВЧОЇ РЕАЛІЗАЦІЇ ОТРИМАННЯ ВИСНОВКУ СПЕЦІАЛІСТА ПІД ЧАС ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ КРИМІНАЛЬНИХ ПРОСТУПКІВ

Одним із нововведень Закону України від 22 листопада 2018 року № 2617-VIII «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення досудового розслідування окремих категорій кримінальних правопорушень» (далі – Закон) є право спеціаліста надавати висновки з питань, що належать до сфери його знань, під час досудового розслідування кримінальних проступків, у тому числі у випадках, передбачених частиною третьою статті 214 КПК України (пункт 7 частини четвертої статті 71 (Спеціаліст) КПК України), та дозволяється для досудового розслідування кримінальних проступків отримувати висновок спеціаліста, що має відповідати вимогам висновку експерта стаття 300 (Слідчі (розшукові) дії, негласні слідчі (розшукові) дії та інші дії під час досудового розслідування кримінальних проступків) КПК України в редакції Закону.

Відповідно до частини третьої статті 214 (Початок досудового розслідування) КПК України для з'ясування обставин вчинення кримінального проступку до внесення відомостей до Єдиного реєстру досудових розслідувань може бути: 1) відібрано пояснення; 2) проведено медичне освідування; 3) отримано висновок спеціаліста і знято показання технічних приладів та технічних засобів, що мають функції фото- і кінозйомки, відеозапису, чи засобів фото- і кінозйомки, відеозапису; 4) вилучено знаряддя і засоби вчинення кримінального проступку, речей і документів, що є безпосереднім предметом